

География на задълженията и забраните в новата ОСП за безопасната употреба на хранителните вещества

1. Встъпление

Общата селскостопанска политика подпомага земеделските стопани в безопасната и ефективна употреба на хранителни вещества.

Хранителните вещества като азот, калий и фосфор са от съществено значение за растениевъдството. Хранителните вещества могат да се добавят чрез торове, произведени за търговски цели, както и чрез органични вещества като оборски тор.

Когато обаче се използват прекомерно, хранителните вещества могат да бъдат основен източник на замърсяване на въздуха, почвата и водата, както и да въздействат неблагоприятно върху биологичното разнообразие и климата.

Като част от стратегията „От фермата до трапезата“ — един от основните стълбове на Европейския зелен пакт — Европейската комисия се стреми да се намалят загубите на хранителни вещества с поне 50 % до 2030 г., като същевременно се гарантира, че не се влошава плодородието на почвата. Очаква се това да доведе до намаляване на използването на торове с най-малко 20 %.

Общата селскостопанска политика (ОСП) е основният инструмент за подпомагане на устойчивото използване на торове в селското стопанство, с който се гарантира, че земеделските стопани могат да поддържат производителността, като същевременно се намаляват вредните последици от замърсяването.

Добрите земеделски и екологични условия (ДЗЕУ) се въвеждат с помощта на специално разработени за условията на България Национални стандарти и са свързани с опазване на почвата от ерозия, запазване на структурата и органичните вещества в нея. Друга група стандарти са свързани с минимално ниво на поддръжка на местообитанията за да се избегне тяхното влошаване.

Националните стандарти са задължителни за изпълнение от всички земеделски стопани, собственици и/или ползватели на земеделски земи, които ще получават подпомагане по различните схеми на Общата селскостопанска политика /ОСП/, допълнителните национални плащания и следните мерки от Програмата за развитие на селските райони:

- Плащания на земеделски стопани за природни ограничения в планинските райони;
- Плащания на земеделски стопани за природни ограничения, различни от планинските райони;
- Агроекологични плащания;
- Плащания по НАТУРА 2000 за земи;
- Плащания по НАТУРА 2000 за гори.

2. Новата ОСП: 2023—2027 г.

Новата ОСП, която трябва да започне да се изпълнява през 2023 г., ще приведе селското стопанство в по-тясно съответствие с целите на стратегията „От фермата до трапезата“ по отношение на намаляването на замърсяването с хранителни вещества.

Конкретни цели на ОСП

Устойчивото управление на хранителните вещества е от значение за редица специфични цели на новата ОСП, по-специално тези, свързани с изменението на климата, природните ресурси и биологичното разнообразие.

Стратегически планове по ОСП

В своите стратегически планове по ОСП държавите от ЕС ще разполагат с гъвкавостта да разработват свои стратегии и мерки с оглед подобряване на управлението на хранителните вещества на национално равнище в съответствие с целите на ЕС.

Нова екологосъобразна архитектура

Новата ОСП ще включва по-строги правила и по-добри възможности за подпомагане на ефективното използване на хранителни вещества. Например по-голямата обвързаност с условия в новата ОСП ще доведе до създаването на по-солидна база от задължителни изисквания, свързани с правилната употреба на хранителните вещества. Освен това значителна част от бюджета на ОСП ще бъде предназначена за екосхеми за подкрепа на доброволни практики от страна на земеделските стопани, които са по-амбициозни от правната основа и допринасят за устойчивото използване на хранителни вещества.

През януари 2021 г. Комисията публикува примерен списък на екосхемите. В рамките на предоставянето на консултантски услуги в областта на селското стопанство държавите от ЕС ще предоставят инструмент за устойчивост на земеделските стопанства за хранителните вещества (FaST) най-късно от 2024 г. Това е цифров инструмент, който може да се използва на смартфони, таблети и компютри.

Инструментът ще съчетава предварително регистрирани и ръчно въвеждани от земеделските стопани данни, за да се предоставят персонализирани препоръки относно наторяването на културите чрез план за управление на хранителните вещества. Освен това с подкрепата за развитието на селските райони ще продължат да се финансират плащания за управление на земята, инвестиции, изграждане на знания, иновации и сътрудничество, свързани с управлението на хранителните вещества.

Знания, научни изследвания и иновации

Комисията подкрепя научните изследвания и иновациите в селското и горското стопанство, като сред приоритетните области са устойчиво първично производство и вода, хранителни вещества и отпадъци.

Чрез системата за съвети в селското стопанство се споделят знания за новостите и се съветват земеделските стопани относно най-добрите практики за използване на хранителни вещества.

Правно основание

Кръстосаното съответствие се урежда от правилата относно финансирането, управлението и мониторинга на общата селскостопанска политика, определени в Регламент (ЕС) № 1306/2013, Регламент за изпълнение (ЕС) № 809/2014 и Делегиран регламент (ЕС) № 640/2014.

Правилата за преките плащания за екологизиране са определени в Регламент (ЕС) № 1307/2013, Делегиран регламент (ЕС) № 639/2014 и Регламент за изпълнение (ЕС) № 641/2014.

Помощта на ЕС за развитие на селските райони се предоставя по линия на Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), както е посочено в Регламент (ЕС) № 1305/2013.

3. Кои ще са задължителните стандарти за добро земеделско и екологично състояние 2023 – 2027 г., т.нар. ДЗЕС

Публикуването е буквално, защото е трудно да бъде преразказано

	Цел на стандарта
ДЗЕС 1	Обща защита срещу преобразуване на ПЗП в други площи с цел запазване на запасите на въглерод – предпазване от преобразуване на пасища
ДЗЕС 2	Опазване /защита/ на богатите на въглерод почви – торфища, влажни зони
ДЗЕС 3	Запазване на органичното вещество в почвите – забрана за изгаряне
ДЗЕС 4	Опазване на речните течения от замърсяване и изтичане – отстояния от водни течения
ДЗЕС 5	Минимално управление на земите при отчитане на специфичните условия с цел ограничаване на ерозията – обработка на почвите
ДЗЕС 6	Опазване на почвите през периоди и на площи, които са най-чувствителни – осигуряване на растителна покривка през чувствителните периоди
ДЗЕС 7	Запазване на потенциала на почвите – диверсификация на културите
ДЗЕС 8	Поддържане на не-производствените характеристики и площи за подобряване на биоразнообразието в стопанството – минимален процент от обработваемата земя
ДЗЕС 9	Опазване на хабитатите и видовете – Забрана за промяна на предназначението или разораване на постоянно затревени площи, обозначени като екологично чувствителни постоянно затревени площи в зони от обхвата на „Натура 2000“.

ДЗЕС 1

Обща защита срещу преобразуване на ПЗП в други площи с цел запазване на запасите на въглерод:

Съотношението на площите за постоянно затревените площи (ПЗП) спрямо общата земеделска площ, декларирана от земеделските стопани през съответната година, не трябва да намалява с повече от 5% спрямо референтното съотношение, определено през 2018 г.

ДЗЕС 2

Опазване на богатите на въглерод почви

От 2024 г., в рамките на влажните зони и торфищата, при всички видове земеделски площи се забраняват:

- всички почвени обработки;
- пресушаването и дренирането;
- преобразуването и разораването на постоянно затревените площи;
- изгарянето на растителността;
- забранява се използването на минерални и органични азотсъдържащи торове.

По информация на МЗМ в България има 12 влажни зони/торфища, които обхващат под 0.5 % от площта, заявявана за подпомагане.

ДЗЕС 3

Запазване на органичното вещество в почвите

Забранява се изгарянето на стърнищата, освен по фитосанитарни причини, които са разписани подробно в чл. 45 и 46 от Наредба № 8 от 2015 г. за фитосанитарния контрол.

Стандартът засяга всички земеделски производители, получаващи помощ за кръстосано спазване, които отглеждат полски култури.

ДЗЕС 4

Опазване на речните течения от замърсяване и изтичане

Забранява се използването на минерални и органични торове, както и препарати за растителна защита в буферните ивици:

- с ширина минимум 5 метра на равнинни площи, по протежение на повърхностни водни обекти (реки, потоци, канали, езера, язовири, море), с изключение на оризовите клетки;
- с ширина минимум 10 метра на равнинни площи при торене с течна фракция на оборския тор;
- с ширина минимум 10 метра при торене на площи при наклонени терени;
- с ширина минимум 50 метра при площи с остър наклон.
- не се тори в буферните ивици с различните видове тор при терени с наклон по-голям от 12°.

Буферните ивици трябва да отговарят на следните критерии:

- Минималната ширина на буферните ленти е определена на 5 метра, при равнинни терени и повече – 10 и 50 метра при наклони;
- Буферните ивици по протежение на водните басейни трябва да имат растителна покривка или остатъци от нея през цялата година, съставена от тревисти, храстови или дървесни видове.

ДЗЕС 5

Минимално управление на земите при отчитане на специфичните условия с цел ограничаване на ерозията

За ограничаване на ерозията на площи с наклон и на такива застрашени от ерозия се прилага:

За обработваеми земи/култури, всички почвообработващи операции се извършват перпендикулярно на склона или по хоризонталите на терена при такива със сложен релеф /контурна обработка/ или една от следните почвени обработки – плоскорезна обработка на почвата (листеруване), безотвална оран (оран без обръщане на слоя), минимални, ивични или нулеви обработки на почвата, мулчиране на почвата и браздово-гребениста оран.

Наложената практика се състои в спазване на следната забрана: липса на механизирани дейности върху наводнени или силно преовлажнени почви. Стандартът се прилага за всички земеделски производители, чиито площи са разположени в идентифицирани рискови зони, като се запазват следните критерии: наклон ($> 10\%$).

ДЗЕС 6

Опазване на почвите през периоди и на площи, които са най-чувствителни

В земеделско стопанство с обработваеми площи над 10 ха е задължително в общата сеитбооборотна площ да се включат минимум 30% презимуващи култури със слята повърхност или следва минимум 30% от площта да е покрита с покривни култури, растителни остатъци или мулч от предходната култура през чувствителните периоди на годината (през които почвата не е покрита и не е защитена с растителна покривка и съществува опасност от водна и ветрова ерозия. За територията на България, това най-често е есенно-зимния период, обикновено от октомври до февруари на следващата година).

ДЗЕС 7

Запазване на потенциала на почвите

Когато обработваемата земя на земеделския стопанин включва между 10 и 30 хектара и не е изцяло засята с култури под вода, на тази обработваема земя има най-малко две различни култури. Основната култура не трябва да превишава 75% от обработваемата земя.

Когато обработваемата земя на земеделския стопанин включва повече от 30 хектара и не е изцяло засята с култури под вода, на тази обработваема земя трябва да се отглеждат най-малко три различни култури. Основната култура не заема повече от 75% от тази обработваема земя, а двете основни култури обхващат заедно не повече от 95% от обработваемата земя.

ДЗЕС 8

Поддържане на не-производствените характеристики и площи за подобряване на биоразнообразието в стопанството

Стопанство с обработваема земя над 10 ха трябва да поддържа поне 4% от обработваемата земя като:

Непроизводствени площи и характеристики – /земя оставена под угар, особености на ландшафта/ като:

1. Живи плетове или редици от дървета;
2. Отделни дървета;
3. Дървета в група;
4. Дървесни противо-ерозионни пояси;
5. Синори;

6. Влажни зони;
7. Зелени зони около водни течения;
8. Тераси;
9. Буферни ивици;
10. Ивици по краищата на гори.

Стопанство с обработваема земя над 10 ха трябва да поддържа поне **7%** от обработваемата си земя при условие, че стопанството включва и отглеждането на междинни и покривни култури, азотфиксиращи култури. В този случай земеделските стопани следва да отделят минимален дял от 3% за непроизводствени площи и характеристики.

Стопанство с обработваема земя над 10 ха трябва да поддържа поне **7%** от обработваемата си земя, а при условие че стопанството прилага еко схема съвместима с целта на настоящия стандарт, стопанството следва да отдели минимален дял от 3% за непроизводствени площи и характеристики.

Междинни, покривни или азотфиксиращи култури, както и при особеностите на ландшафта, се отглеждат без използване на продукти за растителна защита. Междинните култури следва да са засети до 1 септември и да се заорат след 1 ноември. За целта на този стандарт тегловният коефициент на междинните култури, използван при изчисляването е 0,3.

Задължително е да се запазват и поддържат съществуващите характеристики на ландшафта:

- забрана за изрязване на жив плет и дървета по време на размножаването и отглеждането на птици (от 1 март до 31 юли);
- запазват се полски граници (синори) в блока на земеделското стопанство и/или земеделския парцел;
- запазват се съществуващите трайни тераси в блока на земеделското стопанство и/или земеделския парцел;
- опазват се постоянните пасища, мери и ливади от навлизането на нежелана растителност – орлова папрат (*Pteridium aquilinum*), чемерика (*Veratrum spp.*), айлант (*Ailanthus altissima*) и аморфа (*Amorpha fruticosa*) и др.

ДЗЕС 9

Опазване на хабитатите и видовете: Екологично чувствителни постоянно затревени площи са всички постоянно затревени площи, намиращи се в защитени зони по чл. 3, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие (ЗБР). Постоянно затревените площи в зони по НАТУРА 2000 са включени в рамките на слой „Екологично чувствителни ПЗП”. Тези площи не трябва да бъдат разоравани или преобразувани.

4. Законоустановени изисквания за управление 2023 – 2027 г. (ЗИУ):

Област на приложение и основно съдържание

ЗИУ фосфати	1	Води – Директива 2000/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 г. за установяване на рамка за действията на Общността в областта на политиката за водите
----------------	---	--

ЗИУ 2 нитрати	Води – Директива 91/676/ЕИО на Съвета от 12 декември 1991 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници
ЗИУ 3	Биологично разнообразие и ландшафт – Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 г. относно опазването на дивите птици
ЗИУ 4	Биологично разнообразие и ландшафт – Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна
ЗИУ 5	Обществено здраве, здраве на животните и на растенията
ЗИУ 6	Обществено здраве, здраве на животните и на растенията
ЗИУ 12	Обществено здраве, здраве на животните и на растенията – Продукти за растителна защита Регламент (ЕО) № 1107/2009 относно пускането на пазара на продукти за растителна защита
ЗИУ 13	Обществено здраве, здраве на животните и на растенията – Директива 2009/128/ЕО за създаване на рамка за действие на Общността за постигане на устойчива употреба на пестициди
ЗИУ 14	Хуманно отношение към животните – Директива 2008/119/ЕО на Съвета от 18 декември 2008 г. за определяне на минимални стандарти за защита на телетата (ОВ L 10, 15.1.2009 г., стр. 7): членове 3 и 4
ЗИУ 15	Хуманно отношение към животните – Директива 2008/120/ЕО на Съвета от 18 декември 2008 г. относно определяне на минималните стандарти за защита на свинете
ЗИУ 16	Хуманно отношение към животните – Директива 98/58/ЕО на Съвета от 20 юли 1998 г. относно защитата на животни, отглеждани за селскостопански цели (ОВ L 221, 8.8.1998 г., стр. 23)

ЗИУ 1 *Опазване на вътрешнотериториалните повърхностни води, преходните води, крайбрежните води и подземните води от замърсяване с фосфати*

Нормите за торене с фосфор следва да се определят след извършване на агрохимичен анализ на почвата и анализ на органичния тор, като се използва софтуер за изчисляване на баланса на азота и фосфора на ниво ферма <http://soil-poushkarov.org/uslugi> „Практическо ръководство за същността на баланса на азота и фосфора на ниво ферма“. И други изисквания, свързани със забранени дейности в цялата зона за защита на питейните води за повърхностни води; правила при съхранението на минералните торове и др.

ЗИУ 2 *Ограничаване на замърсяването на водите в нитратно-уязвимите зони*

Да не се внасят азотсъдържащи торове (органични и минерални/неорганични) при полски култури, трайни култури, овощни насаждения, ливади и постоянни пасища в следните периоди:

1.1. от 1 ноември до 20 февруари за Южна България (общини и части от тях, определени като нитратно уязвими зони и попадащи в областите: Благоевград, Бургас, Пазарджик, Пловдив, Сливен, Стара Загора, Хасково, Ямбол).

1.2. от 1 ноември до 25 февруари за Северна България (общини и части от тях, определени като нитратно уязвими зони и попадащи в областите: Варна, Враца, Велико Търново, Видин, Габрово, Добрич, Ловеч, Монтана, Плевен, Разград, Русе, Силистра, Търговище и Шумен).

1.3. от 1 ноември до 5 февруари на площи с едногодишни култури, засети през есента (есенници).

1.4. от 1 ноември до 25 февруари на свободни площи, подготвени за засяване и засаждане на земеделски култури.

5. За да се избегне риска от излишък на нитрати в растенията и почвата:

а) при всички култури, ливади и постоянни пасища количеството внесени азотни съединения от органичен и минерален тор през годината не трябва да надвишава 17 кг азот на декар.

И други изисквания, свързани с внасянето на азотсъдържащи торове.

ЗИУ 12 *Продукти за растителна защита*

1. Земеделският стопанин при земеделската си дейност трябва да използва само разрешени продукти за растителна защита.
2. Земеделският стопанин трябва да употребява продуктите за растителна защита при спазване на условията, при които са разрешени продуктите и посочени върху етикетите.
3. При опазването на растенията и растителните продукти земеделският стопанин трябва да прилага принципите на добрата растителнозащитна практика.

ЗИУ 13 *Устойчива употреба на пестициди:* Земеделският стопанин трябва да притежава сертификат (чл. 83 от Закона за защита на растенията (ЗЗР)), издаден от изпълнителния директор на БАБХ или от оправомощено от него длъжностно лице, ако при земеделската си дейност използва продукти за растителна защита (ПРЗ) от професионална категория на употреба. И други изисквания, свързани с употребата, съхранението и прилагането на ПРЗ.

Общата селскостопанска политика гарантира спазването на правилата за опазване на почвите и насърчава земеделските стопани да предприемат допълнителни стъпки за подобряване управлението на почвите.

Почвата е основен, невъзобновяем ресурс за селското стопанство, който осигурява основата за производството на храни, влакна и други ресурси за кръговата биоикономика.

Почвите също така са важни за биологичното разнообразие, играят основна роля за улавянето и съхранението на въглерод и осигуряват редица други екосистемни услуги, като например регулиране на водите и кръговрат на хранителните вещества.

За да бъдат защитени тези жизненоважни функции и екосистемни услуги, с общата селскостопанска политика (ОСП) се подкрепя устойчивото управление на почвите и земите.

5. Почви и селско стопанство в ЕС

Земеделската земя представлява около 50 % от площта на ЕС, а селското стопанство е тясно свързано с доброто състояние на почвите. Почвите в ЕС обаче са изправени пред редица предизвикателства, включително ерозия, деградация и опустиняване, както и намаляване на органичните вещества и загуба на биологично разнообразие.

Много от проблемите, застрашаващи доброто състояние на почвите, са свързани със селското стопанство и натиска за посрещане на нарастващите потребности от храни, като например:

- влошаване и упадък, причинени от интензивни практики;

- уплътняване под въздействието на тежки машини и неподходящи агрономически практики за обработване на земята;
- щети върху биологичното разнообразие, причинени от монокултури и други практики на ползване и управление на земята;
- замърсяване с химикали (напр. пестициди, тежки метали, фармацевтични продукти, пластмаси и др.);
- изоставяне и липса на грижи за земите.

За да се справи с тези предизвикателства, ОСП гарантира, че селското стопанство е в съответствие с политиките на ЕС за опазване на почвите, както е посочено в настоящата тематична стратегия за опазване на почвите. Устойчивото управление на почвите е от съществено значение и за много стратегии и приоритети на Европейския зелен пакт, включително:

- стратегията „От фермата до трапезата“;
- плана за действие за нулево замърсяване,
- амбициите за смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към него,
- стратегията за биологичното разнообразие, с която също така бе обявена нова стратегия на ЕС за почвите за 2021 г.
- и новия план за действие в областта на биологичното производство.

Текущи действия по ОСП

Чрез въвеждането на различни правила и мерки ОСП има за цел да се запази ролята на почвите в устойчивите селскостопански системи в ЕС, като се даде възможност на земеделските стопани да:

- осигуряват безопасна, здравословна и устойчиво произведена храна за обществото;
- получават стабилен и справедлив доход, като се взема предвид пълният набор от обществени блага, които те предоставят;
- опазват природните ресурси, да подобряват биологичното разнообразие и да допринасят за борбата с изменението на климата.

Кръстосано съответствие

Съгласно правилата за кръстосаното съответствие плащанията на всички бенефициери по ОСП са свързани с набор от законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) и добро земеделско и екологично състояние (ДЗЕС). Правилата за кръстосаното съответствие по отношение на хранителните вещества включват:

- обвързване на плащанията с Директивата за нитратите (ЗИУ 1);
- ДЗЕС, което има за цел опазване на водите и почвите, и включва отговорното използване на хранителни вещества.
- минимална почвена покривка (ДЗЕС 4);
- минимално управление на земята с цел ограничаване на ерозията (ДЗЕС 5);
- поддържане на органичните вещества в почвата (ДЗЕС 6).

Развитие на селските райони

Устойчивото използване на хранителни вещества може да бъде подкрепено чрез развитието на селските райони, т.нар. „втори стълб“ на ОСП. В програмите си за развитие на селските райони страните от ЕС могат да включат редица полезни мерки.

- Мерките в подкрепа на трансфера на знания и информация, консултантските услуги и сътрудничеството могат да се използват за развитие и разпространяване на знания относно безопасното и ефикасно използване на хранителните вещества.
- С мерките в подкрепа на биологичното земеделие се насърчава намаляването на употребата на неорганични торове.

Директни плащания за екологизиране

Съгласно настоящите правила на ОСП земеделските стопани трябва да спазват три задължителни практики, за да получават директни плащания за екологизиране. Всяка от тези практики е от полза за доброто състояние на почвите:

- диверсификация на културите: отглеждането на по-разнообразни култури прави почвите и екосистемите по-издръжливи;
- постоянно затревени площи: поддържат плодородието и органичния въглерод в почвата, предотвратяват ерозията и носят ползи за биологичното разнообразие чрез опазване на местообитанията;
- екологично насочени площи: благоприятните за почвата възможности включват угар, тераси, синори, агролесовъдство, междинни култури, зелена покривка и култури, които обогатяват почвата с азот.

От 2023 г. най-ефективните аспекти на директните плащания за екологизиране ще бъдат адаптирани и включени в реформираната ОСП. Директните плащания ще продължат да допринасят за постигането на целите в областта на околната среда и климата чрез новия инструмент „екосхеми“.

ВАЖНО ЗА ВСИЧКИ СТОПАНСТВА!

6. Кои ще са агроекологичните интервенции по ПРСР 2023 – 2027 г.?

6.1.Поддържане на местообитанията на червеногушата гъска (*Branta ruficollis*) в орнитологични важни места в обработваеми земи

Планирана ставка за операция 1: 95,36 €/ха

Планирана ставка за операция 2: 227,78 €/ха

Дейността ще се осъществява в обхвата на орнитологични важни места, определени като местообитания на червеногушата гъска в следните зони от Natura 2000 – BG0000156 – „Шабленски езерен комплекс“, BG0002050 – „Дуранкулашко езеро“.

За операция 1:

Засяване и отглеждане на есенни зърнено-житни култури в местообитанията на червеногушата гъска на 50 % от заявената по дейността площ и с минимум 30 % царевича.

Земеделските стопани, кандидатстващи за подпомагане поемат до 3-годишен ангажимент по дейността, който не се поема за фиксирани земеделски площи – те могат да варират в рамките на специализирания слой на дейността, при запазване на заявения общ размер на площите от страна на бенефициента.

На подпомагане подлежат земеделски парцели, с които се изпълнява изискването за 50 % зърнено-житни култури от заявената по дейността площ и с минимум 30 % царевица, които с цялата си площ попадат в специализиран слой на местообитанията на Червеногушата гъска (ОВМ съгл. ЗБР) и съответната зона по НАТУРА 2000.

За операция 2:

Превръщане на обработваемите земи, които са местообитания на Царски орел или Египетски лешояд, в постоянно затревени площи земеделските стопани:

Земеделските площи следва да са ползвани като обработваема земя от земеделския стопанин в

предходни години и не участвали в идентична дейност в периода 2014-2020 г.

Ангажиментите са върху едни и същи площи за период от 5 последователни години.

6.2.Мярка за създаване и възстановяване на екологичната инфраструктура

Планирана ставка за създаване в първата година: 419,77 €/ха

Планирана ставка за след първа година: 111,97 €/ха

Земеделските стопани поемат ангажимент за създаване или за възстановяване на ландшафтна екологична инфраструктура, които са разположени в техни земи, или за които имат правно основание за минимум 1 година след края на ангажимента и за съседни/прилежащи на ползвани земеделски парцели – по границите на парцели, за които имат правно основание. Ако предвидената за създаване нова ландшафтна екологична инфраструктура е в територии държавна или общинска собственост следва кандидата да има необходимото правно основание за срока на ангажимента.

Ангажиментите са за период от 3 год. до 5 год., като за целта се изготвя план за мероприятията, които включва техниката, която ще се използва и периода на прилагането им, като се изключват такива в периодите на гнездене на птиците.

Подпомагането обхваща целият процес от създаването/възстановяването и управлението до включването на площите в слой „Екологична инфраструктура“, като за първата година подпомагането е с по – висок размер предвид завишените разходи.

През първата година от ангажимента финансовото подпомагане е насочено към подпомагане за създаване/възстановяване са следните елементи от екологичната инфраструктура:

- 1). Живи плетове или редици от дървета;
- 2). Отделни дървета;
- 3). Дървета в група;
- 4). Дървесни противо-ерозионни пояси;
- 5). Синори;
- 6). Зелени зони около водни течения
- 7). Тераси.

За създаването или възстановяване на синори се изисква писмено съгласие/споразумение за партньорство от земеделските стопани, които ползват земеделски площи в съседство, което се предоставя в Разплащателната агенция. В него се посочва кой е водещ партньор.

Не се извършват третирания с препарати за растителна защита върху площите, на които ще се изгражда посоченият вид екологична инфраструктура.

За изграждането на видовете от т.1 до т.6 се използват предимно медоносни растителни видове. Растенията, които са обект на създаване или възстановяване в екологичната инфраструктура следва да са минимум 50% от дървесни и/или храстовидни видове подходящи за паша на пчели.

След първата година, до края на ангажимента има задължителни за извършване дейности в зависимост от вида на екологична инфраструктура, за получаване на подпомагане по тази интервенция:

За Живи плетове или Редици от дървета

Почистване на инвазивни видове растения извън периодите на гнездене на птиците. Поддържане на живите плетове чрез подрязване и оформяне на зелените плетове извън периода на гнездене на птиците. Почистване на сухи клони и ниски клони до 1.5 м. височина извън периода на гнездене на птиците. Поддържане на сервитутните ивици чрез косене или мулчиране най малко 1 път годишно извън периода на гнездене на птиците. Не се извършват третирания с препарати за растителна защита.

За отделни дървета

Почистване на сухи клони и ниски клони до 1.5 м. височина, както и поддържане на сервитутните ивици чрез косене или мулчиране най малко 1 път годишно извън периодите на гнездене на птиците.

За дървета в група

Почистване на ниски клони до височина 1,5 метра при редиците от дървета, извън периодите на гнездене на птиците. Почистване на инвазивни видове растения извън периодите на гнездене на птиците, както и поддържане на сервитутните ивици чрез косене или мулчиране най малко 1 път годишно извън периодите на гнездене на птиците.

За Дървесни против-ерозионни пояси

Задължително почистване на инвазивни видове растения извън периодите на гнездене на птиците. Задължително почистване на сухи храстовидни видове, извън периодите на гнездене на птиците. Задължително почистване на ниски клони до височина 1,5 метра, извън периодите на гнездене на птиците. Задължителни косене или мулчиране най малко 1 път годишно на сервитутните ивици извън периодите на гнездене на птиците. Запазване на съществуващата дървесна растителност с изключение на инвазивните видове.

За синори

Задължителни косене или мулчиране най малко 1 път годишно на териториите в границите на синорите, като дейностите следва да се извършат извън периодите на гнездене на птиците. Поддръжката на синора може да се осъществява и само от страната на съответния ползвател или собственик. Не се извършват третирания с препарати за растителна защита.

За Зелени зони около водни течения

Задължителни косене или мулчиране най-малко 1 път годишно на сервитутните ивици, като дейностите следва да се извършат извън периодите на гнездене на птиците. Отстраняване на сухи дървета, отстраняване на храсти и инвазивни видове извън

периодите на гнездене на птиците. Не се извършват третириания с препарати за растителна защита.

За Тераси

Поддържане на терасите в добро техническо състояние и почистване на инвазивната растителност извън гнезденето на птиците, подзидване и/или подходящо укрепване с цел на поддържане на целостта на терасите. Запазване на дървесната растителност на терасите. Не се извършват третириания с препарати за растителна защита.

Земеделските стопани поемат ангажимент за създаване или за възстановяване на ландшафтна екологична инфраструктура, които са разположени в техни земи, или за които имат правно основание за минимум 1 година след края на ангажимента и за съседни/прилежащи на ползвани земеделски парцели – по границите на парцели, за които имат правно основание. Ако предвидената за създаване нова ландшафтна екологична инфраструктура е в територии държавна или общинска собственост следва кандидата да има необходимото правно основание за срока на ангажимента;

Ангажиментите са за период от 3 год. до 5 год., като за целта се изготвя план за мероприятията, които включва техниката, която ще се използва и периода на прилагането им, като се изключват такива в периодите на гнездене на птиците.

Подпомагането обхваща целият процес от създаването/възстановяването и управлението до включването на площите в слой „Екологична инфраструктура“, като за първата година подпомагането е с по – висок размер предвид завишените разходи.

6.3.Използване на устойчиви практики и сортове, отглеждане при специфични условия

Планирана ставка за Операция 1: 99,70 евро/ха

Планирана ставка за Операция 2: 70,76 евро/ха

1. Подпомагане за сортове, развити с цел отглеждане при специфични условия

- Земеделските стопани отглеждат сортове, развити с цел отглеждане при специфични условия от видовете: зърнено-житни култури и слънчоглед съгласно изискванията на интегрираното производство, регламентирани в Наредба № 9 от 26 февруари 2021 г. за интегрирано производство на растения и растителни продукти и контрола върху интегрираното производство. Списък със сортовете се утвърждава в националното законодателство;
- Притежават и предоставят официален документ за закупуване на посевния материал, използван за засаждане за стопанската година;
- Сортовете, подпомагани по направлението са различни от застрашени от изчезване местни сортове;
- Земеделският стопанин е регистриран, че извършва интегрирано производство на растения и растителни продукти в БАБХ.
- Земеделското стопанство подлежи на контрол върху извършването на интегрирано производство на растения и растителни продукти.
- Продължителността на ангажимента е за период от 5 години, като земеделските стопани, нямат право да извършват друг вид производство, съгласно чл. 11, ал. 5 от Закона за защита на растенията;
- Финансовата помощ е ограничена до 100 ха на стопанство;

- Земеделските стопани поддържат земята чрез щадящи обработки, като задължително има поне една обработка съгласно ДЗЕС 6;
- Земеделските стопани водят документация за осъществяване на дейностите, съгласно утвърдените образци на заявления, уведомления, протоколи, декларации, дневници и други и спазват задължителни указания на изпълнителния директор на БАБХ.

6.4. Устойчиви практики за управление на почвата

Земеделските стопани предоставят и спазват изготвен 5-годишен план-програма за извършване на дейностите от интервенцията, който включва агроекологичните мероприятия извършени в периода на ангажимента, технологията за обработка на почвата и времевите интервали за извършването ѝ. План – програмата се изготвя от дипломиран агроном.

- На база агрохимичен анализ от взети почвени проби, през първата година на ангажимента се разработва план за балансирано торене (план за управление на хранителните вещества) за периода на ангажимента.
- Осигурява се постоянно почвено покритие на подпомаганите площи – покривни растения/култури или мулч от предходната култура.
- За площите, които се подпомагат по направлението приоритетно следва да бъдат използвани биологичноактивни вещества и подобрители за почва, утвърдени за пускане на пазара и употреба от БАБХ. (чл. 6, ал. 1, чл. 130 и чл. 131 от Закона за защита на растенията).
- Ангажиментите са върху едни и същи площи за период от пет години. Плащането се предоставя за поемането на агроекологичен ангажимент на годишно плащане на хектар земеделска площ.
- Минималната площ е 1 ха обработваема площ, а максималната 100 ха.
- Поддържане на земеделската площ с поне една обработка.
- При прилагане на дейностите се забранява използването на тотални хербициди.

6.5. Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство

Планирана ставка за полски култури: 222,41 €/ха

Общи изисквания:

- Максимална площ за подпомагане 50 ха.
- Използват се култури и сортове, от Списък на застрашените от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство предоставен от ССА;
- Да притежават и предоставят официален документ за закупуване на посевния и посадъчен материал използван за засаждане (при едногодишни култури се предоставя за стопанската година);
- Дейностите могат да не се прилагат върху едни и същи площи за периода на изпълнение на агроекологичния ангажимент.

7. С азотните торове не трябва да се прекалява

Пренасищането с тях вреди сериозно на селскостопанската продукция, замърсява водите и застрашава здравето на хора и животни

Използването на големи количества минерални торове, без да се вземат предвид нуждите на растенията от хранителни вещества и почвените характеристики, може да доведе до извънредно сериозни последици върху добивите и качеството на продукцията, както и за здравето на хората и животните. Освен че замърсяват почвата, остатъчните вредни химични вещества от минерални торове и пестициди чрез повърхностния воден отток се отнасят в моретата и океаните, където се усвояват от рибите, използвани след това за храна от хората.

Употребата на най-широко използваните минерални торове – азотните (амониев нитрат, карбамид и други), трябва да бъде съобразена с изискванията на културните растения, получаваните добиви, почвените характеристики (рН, механичен състав, водопропускливост) и други фактори. Обикновено излишъкът от азот в почвата се натрупва под формата на нитрати, които не се поглъщат от почвата и може да бъдат измити с водата от валежите или напояването. Достигайки подпочвените води, те водят до замърсяване на питейните води.

Земеделските култури са способни да натрупат в тъканите си големи количества нитрати, които не могат изцяло да бъдат оползотворени от тях и директно или индиректно могат да бъдат усвоени от човека. Според някои изследвания нитратите са безвредни за здравето, но погълнати от човека, могат да бъдат превърнати от някои стомашни бактерии в нитрити, които са отровни. Нитритите от своя страна се свързват с хемоглобина на кръвта, възпрепятствайки пренасянето на кислорода по кръвоносната система. Многобройни проучвания доказват, че човек може да получи най-голямо количество нитрати предимно от зеленчуците, особено от листните (70%), от питейната вода (20%), чрез месни и други храни (10%).

8. Прилагане на Националните стандарти в нашата страна

8.1.Необходимост от прилагането на Националните стандарти, определящи условията за поддържане на земята в добро земеделско и екологично състояние.

Прилагането на националните стандарти за поддържане на земята в добро земеделско и екологично състояние гарантира устойчиво управление на земите. То цели използването на природните ресурси за производство на блага за задоволяване на постоянно нарастващите и променящите се потребности на обществата. Устойчивото управление на земите е баланс между производството и опазването на околната среда. Целта е да се запази природата в нейният най-първичен вид като едновременно се поддържат функциите на земните ресурси в полза на обществото по един устойчив начин. Добри земеделски и екологични условия са стандарти, които всеки съвестен стопанин трябва да спазва при осъществяване на земеделската си дейност и като с това допринася за опазване на водите, почвата, въздуха и незамърсяване с отпадъци. Те позволяват на всеки стопанин, собственик и/или ползвател на земеделски земи, да получава подпомагане по различните схеми и мерки на Общата селскостопанска политика /ОСП/ и допълнителните Национални плащания.

8.2. Национални стандарти:

Опазване на почвата от ерозия:

Национален стандарт 1.1: В блока на земеделското стопанство с уникален идентификационен номер и обработваеми площи с размери над минималния според схемата за подпомагане (1 ха за СЕПП; 0,5 ха за други) е задължително в общата селскостопанска площ да се включат минимум 40% култури със слята повърхност, с изключение на площи за производство на тютюн.

Този стандарт регламентира разпределение на площите в стопанството, с оглед предотвратяване на ерозията, и означава че минимум 40 % от площта в земеделското стопанство трябва да е заета от култури със слята повърхност. При развитието си те плътно покриват цялата площ, върху която са засети. Типичен пример са зърнено - житните култури. По този начин се гарантира защита на почвата от разрушаващото въздействие на водата и вятъра. Укрепва се чрез кореновата система. Площта се покрива напълно с надземната маса на културите.

Сеитбооборотът е научнообосновано редуване на културите върху определена площ за определен период от време. Сеитбооборотна площ е площта, върху която се извършва сеитбооборотът.

Пример: Ферма с площ 100 ха. Земята е разделена на 4 парцела със съответна площ: Парцел 1 – 20 ха; Парцел 2 – 30 ха; Парцел 3 – 25 ха; Парцел 4 – 25 ха 1 година 2 година. Парцел 1 – пшеница Парцел 1 – грах;

- Парцел 2 – грах Парцел 2 – ръж;
- Парцел 3 – ръж Парцел 3 – фасул;
- Парцел 4 – фасул Парцел 4 – пшеница.

Национален стандарт 1.2: За отглеждане на земеделски култури се забранява използването на крайречни площи на разстояние минимум 5 m от реката. При обработките на почвата се създават условия за ерозия на терена. Оставянето на защитна ивица предотвратява износа на обработваемия почвен слой. Не се измива плодородният почвен пласт, запазват се водите от замърсяване с пестициди и торове.

Национален стандарт 1.3: Задължително е запазването и подържането на съществуващите трайни тераси в блока на земеделското стопанство и/или земеделски парцел и сключването на споразумения между земеползвателите на даден физически блок. Запазването на трайните тераси в блока е задължително с оглед предотвратяване на водната и ветрова ерозия. Земеползвателите на такива парцели трябва да бъдат добре запознати с протичащите ерозионни процеси и трайните увреждания за почвата, които биха настъпили при неподържане на тези терени. Несъблюдаването на тези изисквания, дори от един ползвател, би довело до трайни и необратими вреди и за останалите.

Източници на информация:

<https://zemedeleca.bg/2022/06/10/%d0%b3%d0%b5%d0%be%d0%b3%d1%80%d0%b0%d1%84%d0%b8%d1%8f-%d0%bd%d0%b0-%d0%b7%d0%b0%d0%b4%d1%8a%d0%bb%d0%b6%d0%b5%d0%bd%d0%b8%d1%8f%d1%82%d0%b0-%d0%b8-%d0%b7%d0%b0%d0%b1%d1%80%d0%b0%d0%bd%d0%b8%d1%82/?fbclid=IwAR3XbBNDVb92CVWIWph3X9LM18iZKasrcQbfxpHibSrCkZP941jZUKkdspU>

https://zemedeleca.bg/2022/06/13/%d1%81-%d0%b0%d0%b7%d0%be%d1%82%d0%bd%d0%b8%d1%82%d0%b5-%d1%82%d0%be%d1%80%d0%be%d0%b2%d0%b5-%d0%bd%d0%b5-%d1%82%d1%80%d1%8f%d0%b1%d0%b2%d0%b0-%d0%b4%d0%b0-%d1%81%d0%b5-%d0%bf%d1%80%d0%b5%d0%ba%d0%b0/?fbclid=IwAR1Wun_0dEWawJXmmBsSRU11WUjkhfD8hK1Q-G_V4LVFG70mdKHUGSN_8-U

https://agriculture.ec.europa.eu/sustainability/environmental-sustainability/low-input-farming/nutrients_bg

<https://www.mzh.government.bg/bg/sektori/rastenievadstvo/dobri-zemedelski-i-ekologichni-usloviya/>

https://agriculture.ec.europa.eu/sustainability/environmental-sustainability/natural-resources/soil_bg

<https://agri.bg/agrosaveti/drugi/natsionalni-standarti-opredelyashti-usloviyata-za-poddarzhane-na-zemyata-v-dobro-zemedelsko-i-ekologichno-sastoyanie>

Проект „Подкрепа на предприемачеството в областта на вътрешната преработка на качествени селскостопански продукти в областите Еврос, Хасково, Смолян и Кърджали“ (QUALFARM), е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и от национални фондове на страните, участващи в Програмата за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-А Гърция-България 2014–2020.

Съдържанието на този материал е изцяло отговорност на Сдружение „Съюз за възстановяване и развитие“ и по никакъв начин не може да се счита, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат.